KROZ NARANDŽASTI OBJEKTIV

Godišnji izvještaj za 2022. godinu

Institut za razvoj mladih KULT

1. INSTITUT ZA RAZVOJ MLADIH KULT kroz NARANDŽASTI OBJEKTIV 4

1.1. Brojke i rezultati 6

2. ISTAKNUTE PRIČE 8

2.1. Ja #NosimNarandžasto za... 8

2.2. Premijera filma „Bez glasa“ 9

2.3. Mladi obojili u narandžastu boju zajednice širom BiH 10

2.4. Sigurne table za sigurne zgrade 11

2.5. Umjetnost je ženskog roda: besplatna projekcija filma „Ne gledaj mi u pijat“ za gledatelje iz zemalja Zapadnog Balkana 12

2.6. #WomenMakingDifference 14

1. INSTITUT ZA RAZVOJ MLADIH KULT kroz NARANDŽASTI OBJEKTIV

Nasilje nad ženama i djevojčicama grubi je oblik kršenja osnovnih ljudskih prava i rasprostranjen je društveni problem u svim državama svijeta, a Bosna i Hercegovina nije izuzetak. U cilju borbe i sprječavanja svakog oblika rodno zasnovanog nasilja, Bosna i Hercegovina je bila šesta država koja je ratificirala Konvenciju Vijeća Evrope o sprječavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici, još poznatiju kao Istanbulska konvencija. Konvencija definira nasilje nad ženama kao kršenje ljudskih prava i oblik diskriminacije nad ženama, a predstavlja sva djela rodno zasnovanog nasilja koja dovode ili mogu dovesti do fizičke, seksualne, psihičke, odnosno finansijske povrede ili patnje za žene, obuhvatajući i prijetnje takvim djelima, prinudu ili proizvoljno lišavanje slobode, bilo u javnosti bilo u privatnom životu. Nasilje u porodici je, u skladu s Konvencijom, definirano kao: "Svako djelo fizičkog, seksualnog, psihičkog, odnosno ekonomskog nasilja do kojeg dolazi u okviru porodice ili domaćinstva, odnosno između bivših ili sadašnjih supružnika ili partnera, nezavisno od toga da li učinilac dijeli ili je dijelio isto prebivalište sa žrtvom."

Malo više od **70%** mladih tvrdi da nikada nisu bili žrtva bilo kakvog oblika nasilja

Preliminarni rezultati istraživanja o položaju mladih u Bosni i Hercegovini Instituta za razvoj mladih KULT pokazuju da nasilje, kao društveno opasna pojava, prodire u sve segmente života i da je prisutno i među mlađim generacijama. **Malo više od 70% mladih tvrdi da nikada nisu bili žrtva bilo kakvog oblika nasilja**, dok su mladi koji su bili žrtve nasilja najčešće žrtve vršnjačkog nasilja, nasilja na internetu/online nasilja i nasilja u porodici. **Oko 13% mladih tvrdi da su bili žrtva vršnjačkog nasilja, 5,7% mladih žrtva je nasilja na internetu dok je oko 4% mladih žrtva nasilja u porodici**. Procenti značajno rastu kada je riječ o poznavanju žrtve nekog od oblika nasilja. Iako 41,5% mladih tvrdi da niko koga oni poznaju nije žrtva nasilja, oko 30% mladih poznaju nekoga ko je bio žrtva vršnjačkog nasilja. Žrtvu nasilja u porodici poznaje 25,5% mladih, dok oko 18% zna nekoga ko je bio žrtva nasilja na internetu. Kada je riječ o nasilju od strane partnera i seksualnom nasilju, **12,6% mladih poznaje osobu koje su doživjele nasilje u intimnoj vezi, a 9,8% mladih poznaje osobe žrtve seksualnog nasilja.**

Stav da su žene i djevojčice češće žrtve nasilja nego muškarci i dalje je prisutan, obzirom da je **73% ispitanih mladih osoba kazalo da se nasilje češće vrši nad ženama**, dok oko 18% mladih misli da je nasilje jednako zastupljeno kod oba spola. Stavovi djevojaka su nešto otvoreniji: **63,8% djevojaka smatra da se nasilje češće vrši nad ženama**, dok je 25,1% njih stava da se nasilje vrši jednako nad oba spola.

Rezultati istraživanja daju donekle tmurnu sliku. Zašto? Najprije zato što prikazuju da je nasilje u svojim različitim oblicima prisutno i među mlađim kategorijama društva, da mladi ne razumiju koje su granice nasilja i kako ga prepoznati, te da su stereotipna stajališta o rodnoj ulozi žena i muškaraca u društvu i dalje prisutna među mladim osobama.

Institut za razvoj mladih KULT već godinama ukazuje na problem nasilja nad ženama i djevojčicama i svakog 25. u mjesecu obilježava Narandžasti dan, dan borbe protiv nasilja nad ženama i djevojčicama. Kroz različite kampanje Institut upoznaje javnost o načinima prevencije nasilja nad ženama i djevojčicama, te organizira aktivnosti s ciljem slanja poruka podrške žrtvama, podizanja svijest o načinima i značaju prijave nasilja te širenja znanja o rodnoj ravnopravnosti i pravima žena i djevojčica u našem društvu.

12,6% mladih poznaje osobu koje su doživjele nasilje u intimnoj vezi, a **9,8%** mladih poznaje osobe žrtve seksualnog nasilja

1.1. Brojke i rezultati

Naporima Instituta u prevenciji nasilja nad ženama i djevojčicama tokom 2022. godine pridružilo se **više od 490 učesnika, kroz učešće u 12 različitih aktivnosti i kampanja.**

Žene su bile većinom uključene u aktivnosti, obzirom da je od ukupno 497 učesnika, 393 su bile žene dok je muškaraca bilo 104. Aktivnostima se priključilo devetnaest domaćih i stranih nevladinih organizacija, te 11 domaćih i stranih institucija vlasti, ustanova i pravnih lica.

U toku 2022. godine, Institut za razvoj mladih KULT aktivno je radio na prevenciji nasilja nad ženama i djevojčicama kroz obilježavanje Narandžastog dana. Ukupno je realizirano 12 aktivnosti edukativnog i kreativnog karaktera, gdje je bilo uključeno 497 učesnika iz ukupno 18 lokalnih zajednica u BiH, te su organizirane dvije regionalne kampanje. Glavni fokus svake aktivnosti i kampanja bilo je slanje poruke podrške i ohrabrenja ženama i djevojčicama žrtvama nasilja i ohrabrivanje žrtava da prijave nasilje.

Lokalne zajednice:

Banja Luka, Bihać, Bosanska Krupa, Busovača, Centar Sarajevo, Donji Vakuf, Gradačac, Gradiška, Ilidža, Istočno Sarajevo, Kalesija, Ljubuški, Mostar, Novi Grad, Novi Travnik, Stolac, Travnik, Zenica.

Online kampanjama na društvenim mrežama Instituta i platformi ondemand.kinomeetingpoint.ba pridružili su se i učesnici iz Albanije, Crne Gore, Sjeverne Makedonije i Srbije.

2. ISTAKNUTE PRIČE

2.1. Ja #NosimNarandžasto za...

U januaru 2022. godine, Institut za razvoj mladih KULT je pokrenuo inicijativu Ja #NosimNarandžasto za..., u okviru koje su predstavnici i uposlenici institucija, kompanija i organizacija širom Bosne i Hercegovine 24. i 25. januara nosili narandžasto kako bi se poslala jasna poruka podrške i ohrabrenja ženama i djevojčicama žrtvama nasilja, te skrenula pažnja na obim i važnost rješavanja ovog problema. Zadaća cjelokupne javnosti je prvenstveno uključiti se u prevenciju nasilja kroz edukaciju i informiranje djece i mladih, a potom i sprječavanje i adekvatno prijavljivanje nasilja kojem svjedočimo.

Kampanji se priključila Delegacija Evropske unije u BiH i Ambasador Sattler, Ministarstvo civilnih poslova BiH, Agencija za ravnopravnost spolova, Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH, BH Telecom, Općina Ilidža, Internacionalni Burch univerzitet, Mašinska škola Tuzla, Udruženje Mreža policijskih službenica, ali i brojni drugi koji su zajedno sa Institutom pružili podršku žrtvama u vremenu kada snažnije nego ikada moramo biti aktivni u sprječavanju nasilja.

2.2. Premijera filma „Bez glasa“

Premijerom dokumentarno – igranog filma „Bez glasa“ i razgovorom sa autorima filma Institut za razvoj mladih KULT obilježio je još jedan Narandžasti dan – dan borbe protiv nasilja nad ženama i djevojčicama.

Dokumentarno – igrani film „Bez glasa“ je istinita priča žrtve nasilja o životu s nasilnikom, godinama torture, fizičkog i psihičkog zlostavljanja do bijega iz kuće i pronalaska spasa u sigurnoj kući i početku novog života, ispričana s ciljem podizanja svijesti javnosti o ženama koje žive na marginama bh. društva i kojima je potrebna podrška kako bi se izborile za svoja prava, prvenstveno, na život bez nasilja. Film je nastao u produkciji Studio Teatra, u okviru projekta “Prekinite šutnju, ne okrećite glavu! Projekat jačanja svijesti o nasilju nad ženama kroz umjetnost“ uz podršku Američke ambasade u BiH.

Nakon premijere filma, održan je razgovor sa autorima filma, Nusmirom Muharemović, producentom i režiserom, i Mirzom Begović, scenaristom i režiserom, kao i sa glavnom glumicom, Lanom Delić, koji su s publikom podijelili kako su došli do priče Edine O., žrtve nasilja čija je istinita priča prikazana u filmu, kako je bilo glumiti ženu, žrtvu nasilja te zašto je važno koristiti umjetnost da bi se govorilo o bitnim i prisutnim temama u bosanskohercegovačkom društvu, poput sve učestalijeg nasilja nad ženama i djevojčicama. Prisutna publika, među kojom mahom mlade osobe, podijelili su svoja zapažanja, impresije i osjećanja koja je u njima probudila istinita priča žene, žrtve nasilja, te su se složili da se ne smije zaustaviti samo na ovoj projekciji, nego bi film trebalo prikazivati u osnovnim i srednjim školama, kao i na fakultetima.

„O nasilju nad ženama ne da treba govoriti, o nasilju treba vrištati, svaki dan, svi mi zajedno“,

Lana Delić, glavna glumica u filmu.

2.3. Mladi obojili u narandžastu boju zajednice širom BiH

Mladi polaznici sedamnaeste generacije Uči, Misli i Djeluj! UMiD 17 obuke za omladinske lidere povodom Narandžastog dana obojili su svoje zajednice u narandžastu boju i time poslali snažnu poruku da su protiv nasilja nad ženama i djevojčicama. Kao svijetla i optimistična boja, narandžasta predstavlja budućnost bez nasilja. Održan je niz aktivnosti koje su isplanirali i osmislili mladi sa UMiD obuke.

U Travniku su mladi tokom ulične akcije prolaznicima dijelili ručno izrađene ruže uz simbolične poruke, te na taj način mamili osmijehe na lica prolaznika. Građani i građanke Banja Luke mogli su na Trgu Krajine da zavrte točak i osvoje narandžasti zagrljaj, poruku, osmijeh ili neku drugu simboličnu narandžastu sitnicu. Podršku žrtvama nasilja na jednako kreativan način mogli su dati i građani i građanke Novog Grada i to ostavljanjem narandžastog otiska prsta na krošnji ogoljenog drveta, kao nadu i obećanje da će prijaviti svako nasilje kojem budu svjedoci. Pored uličnih akcija i edukativnih radionica u Mostaru, Tuzli, Novom Gradu i Istočnom Sarajevu, radionice samoodbrane za žene i djevojčice u Bihaću, Narandžasti dan je obilježen i projekcijom filma Bez glasa koji prati priču žene koja je preživjela nasilje, kao i online kampanjom „Ženska prava su ljudska prava" u okviru koje su prikupljene ohrabrujuće poruke podrške ženama žrtvama nasilja.

Zajednička akcija obilježavanja Narandžastog dana UMiD-a 17 završila se na Ilidži, postavljanjem SOS sandučića za prijavu nasilja u Richmond Park školi. SOS sanduče će služiti za prijavu nasilja, a Richmond Park škola je prva obrazovna institucija koja je pilotirala ovakav vid borbe protiv nasilja.

2.4. Sigurne table za sigurne zgrade

U mjesecu oktobru, u sklopu kampanje „Sigurne table za sigurne zgrade" postavljane su informativne table u zgradama na području Bosne i Hercegovine sa SOS brojevima telefona putem kojih se svaki oblik nasilja nad ženama i djevojčicama može prijaviti.

Kampanja je iz dana u dan nailazila na sve veći odziv. Prve informativne table postavljene su u zgradama u Kantonu Sarajevo, te u zgradama u Tuzlanskom kantonu. Građani su prepoznali značaj kampanje i odlučili svojim učešćem pružiti podršku ženama i djevojčicama žrt-

vama nasilja, te informirati okolinu o zastupljenosti ovog problema i mogućnostima da rade na njegovom sprečavanju. Tokom oktobra 2022. godine, volonteri Obrazovno – razonodnog centra za mlade SPAJALICA postavili su table u još četiri zgrade, od čega je jedna obrazovna ustanova. Na inicijativu volonterke i učenice Srednje tehničke škole grafičkih tehnologija, dizajna i multimedije Ilidža, te uz podršku školskog osoblja, ovo je prva škola u Kantonu Sarajevu koja ima svoju informativnu tablu u sklopu ove kampanje. Školsko osoblje i mladi iz ove škole, svjesni važnosti ovog problema, odlučili su biti dio kampanje i tako učiniti korak naprijed u borbi protiv nasilja nad ženama i djevojčicama.

"Smatram da mladi još uvijek nisu dovoljno upućeni u ovaj problem. O ovoj temi se ne razgovara onoliko koliko bi trebalo, a najbolji način za sprečavanje bilo kojeg oblika nasilja jeste prijavljivanje i obraćanje najbližima. Potrebno je nastaviti podizati svijest, a postavljanje ovih informativnih tabli je savršena prilika za to", Lejla Omanović, učenica četvrtog razreda Srednje tehničke škole grafičkih tehnologija, dizajna i multimedije.

2.5. Umjetnost je ženskog roda: besplatna projekcija filma „Ne gledaj mi u pijat" za gledatelje iz zemalja Zapadnog Balkana

Da umjetnost i kultura, kada im se pruži prilika, mogu kreirati prostor za razmišljanje i razgovor o vrlo važnim, društvenim temama potvrdila je saradnja Sarajevo Film Festivala i Instituta za razvoj mladih KULT koja je u mjesecu decembru temu rodne ravnopravnosti stavila u fokus javnosti i stvorila prilike za iniciranje pozitivnih promjena u društvu.

Povodom početka globalne kampanje #16 dana aktivizma, Sarajevo Film Festival i Institut za razvoj mladih KULT predstavili su nagrađeni film "Ne gledaj mi u pijat", hrvatske redateljice Hane Jušić. Film prikazuje Marijanu čija se svakodnevnica vrti isključivo oko njene porodice. Nakon što dominantni otac doživi moždani udar i ostane nepokretan, Marijana zauzima njegovo mjesto glave porodice. Njeni majka i brat situaciju čine sve težom, dok Marijana radi dva posla kako bi ih izdržavala. Kada sve te stvari postanu nepodnošljive, ona počne iskušavati svoje lične granice susretima s nepoznatim muškarcima. Međutim, odlučiti što bi zapravo trebala učiniti sa svojom slobodom, veliko je iskušenje.

Film je bio dostupan besplatno od 25. novembra do 10. decembra na ondemand.kinomeetingpoint.ba platformi za ljubitelje sedme umjetnosti iz Albanije, Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Sjeverne Makedonije i Srbije. Prikazivanje filma pokušaj je da se kroz umjetnost skrene pažnja javnosti na važnost promicanja rodne ravnopravnosti i uklanjanja rodnih stereotipa. Postizanje rodne ravnopravnosti je prioritet za izgradnju stabilnog i inkluzivnog društva u kojem svi imaju jednake prilike, a prikazivanje ovog filma bila je prilika da svoje napore pretvorimo u praksu.

Tokom šesnaest dana, film je pregledalo više od 300 gledalaca iz zemalja Zapadnog Balkana, te je cijela kampanja izuzetno dobro bila prihvaćena u javnosti.

2.6. #WomenMakingDifference

Institut za razvoj mladih KULT je u okviru regionalne kampanje #WomenMakingDifference promovirao priče uspješnih žena iz Albanije, Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Sjeverne Makedonije i Srbije koje u svome društvu prave razliku, stavljajući tako u fokus pozitivne vrijednosti koje kroz svoj rad i društveni angažman pružaju drugim ženama, djevojčicama ali i široj društvenoj zajednici. Regionalnom kampanjom #WomenMakingDifference, Institut je imao za cilj pokrenuti mlade da na osnovi primjera drugih, nastave motivirano i aktivno sudjelovati u borbi protiv nasilja nad ženama i djevojčicama, ali i posebno istaknuti važnost zalaganja i borbe za rodnu ravnopravnost.

U kampanji je učestvovalo devet žena iz regiona: Anjeza Bojaxhiu iz Albanije, Kristina Jozić, Amila Tatarević i Jasna Zečević iz Bosne i Hercegovine, Nina Đukanović iz Crne Gore, Irena Stojcevska i Magdalena Chadinoska Kuzmanoski iz Sjeverne Makedonije te Brankica Janković i Miljana Pejić iz Srbije.

Anjeza Bojaxhiu je službenica za ravnopravnost spolova u Općini Tirana. Kristina Jozić radi kao policijska službenica i predsjednica Mreže policijskih službenica, Amila Tatarević predsjednica je Udruženja "BABY STEPS" koje se bavi izazovima roditeljstva, dok je Jasna Zečević direktorica Udruženja građana „Vive Žene" u Tuzli, koje pruža besplatnu psihološku i pravnu pomoć ženama žrtvama nasilja i vodi jedinu Sigurnu kuću za smještaj žrtava nasilja na području Tuzlanskog kantona. Nina Đukanović osnivačica je brenda Djevojčice sa klikerima. Irena Stojcevska i Magdalena Chadinoska Kuzmanoski bave se socijalnim mentorstvom, Magdalena radi u Udruzi za istraživanje, komunikacije i razvoj "Public" kao socijalna mentorica, a Irena u Omladinskom kulturnom centru u Bitolju.

Dio svog života, ove žene posvetile su i posvećuju borbi za rodnu ravnopravnost, pomaganju ženama žrtvama nasilja, te unapređenju pravnog i institucionalnog sistema država Zapadnog Balkana kad je riječ o ovoj temi, svakodnevnim koracima za bolje sutra za sve nas i buduće generacije. Kroz svoj posao, društveni angažman i uticaj koji se trude ostaviti u mjestima u kojima žive, ovih devet žena želi se izboriti za rodnu ravnopravnost na prostoru Zapadnog Balkana, gdje je, kako kažu, potrebno uložiti još mnogo vremena, rada i truda da bi se postigli željeni rezultati.

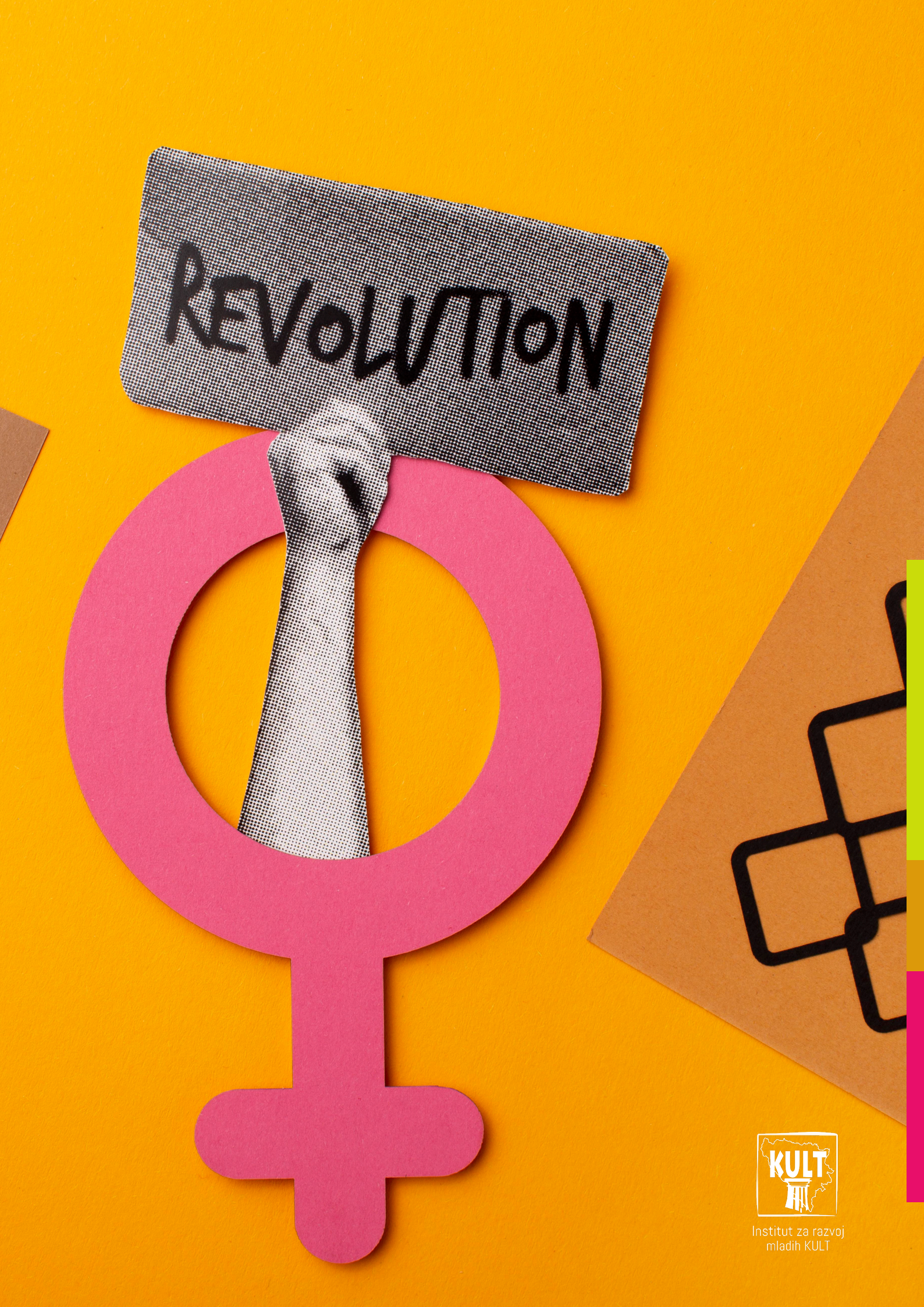

Institut za razvoj
mladih KULT